

2018 1100

Seat No.

--	--	--	--	--	--	--

MT - SANSKRIT COMPOSITE (SECOND OR THIRD LANGUAGE) - PRELIM - I PAPER - I

Time : 2 Hours

Model Answer Paper

Marks : 40

प्रथमः विभागः - गद्यम् ।											
उ. १	अ) गद्यांशं पठित्वा निर्दिष्टाः कृतीः कुरुत ।										
१.	अवबोधनम् । (केऽपि २ कृती कुरुत ।)										
(i)	उचितं कारणं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत ।	१									
	नदीजले पापं सङ्कलितं नास्ति यतः नदी जलं सागरे उत्सृजति ।										
(ii)	कः कं वदति ? अनन्तरं तस्य किं भवतीति न जानेऽहमिति ।	१									
	गङ्गानदी यात्रिणं वदति ।										
(iii)	वाक्यं पुनर्लिखित्वा सत्यं वा असत्यमिति लिखत ।	१									
	सागरः पापं सूर्याय ददाति । - असत्यम् ।										
उ. १	ब) गद्यांशं पठित्वा निर्दिष्टाः कृतीः कुरुत ।										
१.	अवबोधनम् । (केऽपि २ कृती कुरुत ।)										
(i)	उचितं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत ।	१									
१)	तृतीयम् आश्चर्यं नाम गिङ्गापिरेमिडरचना ।										
२)	मायासंस्कृतेः प्रतीकरूपा नगरी नाम चिचेन् इट्झा ।										
(ii)	पूर्णवाक्येन उत्तरं लिखत ।										
	सम्राट् - व्हेस्फॅशियनमहोदयेन निर्मितम् अर्धवर्तुलाकारं प्रेक्षागृहं नाम कोलोसिअम् ।	१									
(iii)	वाक्यं पुनर्लिखित्वा सत्यं वा असत्यमिति लिखत ।	१									
	तारकः दुःखं दूरीकरोति । - सत्यम् ।										
२.	पृथक्करणम् ।	२									
	जालचित्रं पूरयत ।										
	<table border="1" style="margin: auto;"> <tr> <td></td> <td>द्वितीयम् आश्चर्यम्</td> <td></td> </tr> <tr> <td>शिङ्गहाउन-टी- नृपेण निर्मिता</td> <td>विशाला भित्तिः</td> <td>मृत्याषाणेष्टिकामयी</td> </tr> <tr> <td></td> <td>चीन - देशस्थिता</td> <td></td> </tr> </table>		द्वितीयम् आश्चर्यम्		शिङ्गहाउन-टी- नृपेण निर्मिता	विशाला भित्तिः	मृत्याषाणेष्टिकामयी		चीन - देशस्थिता		
	द्वितीयम् आश्चर्यम्										
शिङ्गहाउन-टी- नृपेण निर्मिता	विशाला भित्तिः	मृत्याषाणेष्टिकामयी									
	चीन - देशस्थिता										

उ. १	क) गद्यांशं पठित्वा निर्दिष्टाः कृतीः कुरुत ।							
१.	शब्दज्ञानम् । (केऽपि २ कृती कुरुत ।)							
(i)	समूहेतरपदं लिखत ।	१						
१)	सन्तुष्टः, प्रसन्नः, खिन्नः, तुष्टः । - खिन्नः ।							
२)	आपणिकः, वस्तुविक्रेता, वणिक, ग्राहकः । - ग्राहकः ।							
(ii)	गद्यांशात् आगते विशेषणे चित्वा लिखत ।	१						
	चिह्नाङ्कितानि परिमाणानि ।, त्रुटितः दण्डः ।							
(iii)	गृहीत्वा, तोलयित्वा ।	१						
२.	पृथक्करणम् ।							
	यथाक्रमं घटनाः लिखत ।	२						
(i)	विक्रेतुः असम्यक् तोलनम् ।							
(ii)	पाषाणखण्डस्य उपयोजनम् ।							
(iii)	विक्रेतुः ग्राहकाधिकारविषये ज्ञानम् ।							
(iv)	विक्रेतुः प्लास्टिकस्यूतस्य उपयोजनम् ।							
	द्वितीयः विभागः - पद्यम् ।							
उ. २	अ) पद्यांशान् पठित्वा निर्दिष्टे कृती कुरुत ।							
१.	पृथक्करणम् ।	२						
	<table border="1"> <tr> <td>द्रुमाः</td> <td>वेतसः</td> </tr> <tr> <td>कायिनः</td> <td>कूलजः</td> </tr> <tr> <td>समूलशाखाः</td> <td>अल्पसारः</td> </tr> </table>	द्रुमाः	वेतसः	कायिनः	कूलजः	समूलशाखाः	अल्पसारः	
द्रुमाः	वेतसः							
कायिनः	कूलजः							
समूलशाखाः	अल्पसारः							
२.	शब्दज्ञानम् ।							
	पर्यायपदं मेलयत ।	१						
१)	वन्दनम् - नमनम् ।							
२)	पाषाणः - शिला ।							
३)	धनम् - द्रविणम् ।							
४)	काञ्चनम् - सुवर्णम् ।							
उ. २	ब) पद्यांशान् पठित्वा निर्दिष्टाः कृतीः कुरुत ।							
१.	अवबोधनम् ।							
	पूर्णवाक्येन उत्तरत ।	१						
	अत्यम्बुपानात् तथा निरम्बुपानात् अन्नं न विपच्यते ।							

उ. २	क) स्मरणम् । सुभाषितं शुद्धं पूर्णं च लिखत । (केवलं ९ श्लोकः लेखनीयः ।) (i) गुणी गुणं वेत्ति न वेत्ति निर्गुणः बली बलं वेत्ति न वेत्ति निर्बलः । पिको वसन्तस्य गुणं, न वायसः गजश्च सिंहस्य बलं न मूषकः ॥ (ii) याममध्ये न भोक्तव्यं यामयुग्मं न लङ्घयेत् । याममध्ये रसोत्पत्तिर्यामयुग्माद्वलक्षयः ॥	२																		
उ. २	ड) श्लोकांशान् मेलयत । (i) पित्तं यदि शर्करया - शाम्यति कोऽर्थः पटोलेन । (ii) तृणात्सञ्जायते क्षीरं - क्षीरात्सञ्जायते विषम् । (iii) पञ्चैते गृहिणा पोष्या - इतरे च स्वशक्तितः । (iv) अद्रोहः सर्वभूतेषु - कर्मणा मनसा गिरा । तृतीयः विभागः - व्याकरणम् ।	२																		
उ. ३	यथानिर्देशं कृतीः कुरुत । (केवलं ५ उपप्रश्नाः लेखनीयाः ।) अ) नाम/सर्वनामपदानां पृथक्करणम् । (केऽपि ४ पर्यायाः लेखनीयाः ।)	२																		
	<table border="1"> <tr> <td></td> <td>सम्बोधन एकवचन</td> <td>सप्तमी एकवचन</td> <td>प्रथमा बहुवचन</td> </tr> <tr> <td>नाम</td> <td>गङ्गादेवि</td> <td>मनसि</td> <td>अनुसारिणः</td> </tr> <tr> <td>सर्वनाम</td> <td>सर्व</td> <td>यस्याम्</td> <td>इमे</td> </tr> </table>		सम्बोधन एकवचन	सप्तमी एकवचन	प्रथमा बहुवचन	नाम	गङ्गादेवि	मनसि	अनुसारिणः	सर्वनाम	सर्व	यस्याम्	इमे							
	सम्बोधन एकवचन	सप्तमी एकवचन	प्रथमा बहुवचन																	
नाम	गङ्गादेवि	मनसि	अनुसारिणः																	
सर्वनाम	सर्व	यस्याम्	इमे																	
आ)	क्रियापदानां पृथक्करणम् । (केऽपि ४ पर्यायाः लेखनीयाः ।)	२																		
	<table border="1"> <tr> <td>द्वितीयः</td> <td>परोक्षः</td> <td>प्रथमः</td> <td>वर्तमानकालः</td> <td>आज्ञार्थः</td> <td>विध्यर्थः</td> </tr> <tr> <td>भविष्यकालः</td> <td>भूतकालः</td> <td>भूतकालः</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>द्रश्यति</td> <td>बभूव</td> <td>अभुनक्</td> <td>दत्ते</td> <td>गृहाण</td> <td>जानीयात्</td> </tr> </table>	द्वितीयः	परोक्षः	प्रथमः	वर्तमानकालः	आज्ञार्थः	विध्यर्थः	भविष्यकालः	भूतकालः	भूतकालः				द्रश्यति	बभूव	अभुनक्	दत्ते	गृहाण	जानीयात्	
द्वितीयः	परोक्षः	प्रथमः	वर्तमानकालः	आज्ञार्थः	विध्यर्थः															
भविष्यकालः	भूतकालः	भूतकालः																		
द्रश्यति	बभूव	अभुनक्	दत्ते	गृहाण	जानीयात्															
इ)	समासाः । (केऽपि ४ पर्यायाः लेखनीयाः ।) विग्रहवाक्यानां समासनामभिः सह मेलनं कुरुत । विग्रहवाक्यानि समासनामानि (i) लोकप्रियः - सप्तमी तत्पुरुष समास (ii) वैधाचारः - कर्मधारय समास (iii) अल्पसारः - बहुव्रीहि समास (iv) अवर्णनीया - नञ् तत्पुरुष समास (v) साशङ्कम् - अव्ययीभाव समास (vi) मूलशाखान् - इतरेतर द्वन्द्व समास	२																		

<p>ई) उपपदविभक्तिः । उचितं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत । (केऽपि ४ पर्यायाः लेखनीयाः ।)</p> <p>(i) पुत्रेण साकं जनकः ग्रामं गच्छति । (ii) गणपतये नमः । (iii) गृहात् बहिः कूपः अस्ति । (iv) सर्वे जनाः मातृभूमौ अतीव स्निह्यन्ति । (v) हिमालयस्य उपरि हिमं वर्तते । (vi) अलं असत्यभाषणेन ।</p>	<p>२</p>
<p>उ) सन्धिं / सन्धिविग्रहं कुरुत । (केऽपि ४ पर्यायाः लेखनीयाः ।)</p> <p>(i) पुनरेकवारम् = पुनः + एकवारम् । (ii) भवनञ्च = भवनम् + च । (iii) अस्यैव = अस्य + एव । (iv) एतन्निशम्य = एतत् + निशम्य । (v) एतदेव = एतत् + एव । (vi) सच्छीलः = सत् + शीलः ।</p>	<p>२</p>
<p>ऊ) सङ्ख्यावाचकविशेषणानि । रिक्तस्थानपूर्तिः । (केऽपि ४ पर्यायाः लेखनीयाः ।)</p> <p>(i) पुनः एकवारम् अर्जुनः तमेव वनप्रदेशं प्राविशत् । (ii) द्वयोः मित्रयोः न्यायशास्त्रं प्रियमासीत् । (iii) शाकुन्तलस्य चतुर्थः अङ्कः अतीव सुन्दरः अस्ति । (iv) प्राचीनभारते चत्वारः वर्णाः आसन् । (v) श्रावणमासे अष्टम्यां तिथौ कृष्णजन्म भवति । (vi) कबड्डीक्रीडायां सातत्येन त्रिवारं सुवर्णपदकं प्राप्तम् ।</p>	<p>२</p>
<p>चतुर्थः विभागः - लेखनकौशल्यम् ।</p>	
<p>उ.४ अधोनिर्दिष्टे कृती कुरुत ।</p> <p>अ) वाक्यनिर्माणम् । कोष्ठकतः शब्दान् चित्वा अर्थसङ्गतानि ४ वाक्यानि लिखत ।</p> <p>(i) सः अध्ययनशीलः अस्ति । (ii) सा संभाषणप्रवीणा आसीत् । (iii) अहम् गायिका / गायकः अस्मि । (iv) त्वं क्रीडाकुशला / क्रीडाकुशलः असि ।</p>	<p>४</p>
<p>आ) परिच्छेदपूर्तिः ।</p> <p>मञ्जूषातः उचितान् शब्दान् चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयित्वा परिच्छेदं पुनर्लिखत । एकदा सर्वे ग्रामस्थाः सम्मित्य एकस्य ग्रामीणस्य विषये चर्चाम् अकुर्वन्। बहुभिः जनैः स प्रशंसितः। अन्ततः एकः जनः अवदत् सः उत्तमः जनः अस्ति, इत्यत्र नास्ति सन्देहः। परन्तु तस्मिन् द्वौ दोषौ वर्तते इति मे प्रतिभाति। तच्छ्रुत्वा अपरः अपृच्छत् कौ तौ दोषौ ? ज्ञातुम् इच्छामि। सः शीघ्रकोपी तथा कोपावेशे सः कार्याकार्यविवेकं न रक्षति। संयोगवशात् यस्य विषये वार्तालापः प्रचलितः आसीत् स एव तत्र आगतः। अन्तिमं वाक्यं तस्य श्रवणपथे आपतितम्। स्वस्य आलोचकस्य उपरि उत्पत्य ग्रीवया तं गृह्णन् सः अपृच्छत्, रे शठ, मां शीघ्रकोपी इति वदसि ?</p>	<p>४</p>
** ** * * * * *	